

R.P. Groenveld

'Na een jaar bijen houden wist ik al precies waar de lindebomen in mijn woonplaats stonden. En elke boom werd langzamerhand een persoonlijke vriend van me, wiens gedrag en eigenaardigheden ik al gauw leerde kennen. Sommige linden bloeiden al vroeg, in juni. En als de eerste bloempjes er waren, waren mijn vrienden, de bijen, er ook'. Dit was zomaar een fragment uit het Grote Bijenboek van R.P. Groenveld, Onopvallend in het verhaal over de facelift van de expositie Bijenhuis (Bijen sept. 98:243) stond te lezen dat R. Groenveld onlangs is overleden. Nieuwelingen op het imkerspad zegt de naam Groenveld niet veel, maar de ouderen des te meer. Hij zal voortleven als de stuwende algemeen secretaris van de VBBN, welke functie hij in 1949 van Joustra overnam en als eindredacteur van het 'Groentje', zoals het bijenblad van deze vereniging werd genoemd. Groenveld was een verenigingsman in hart en nieren. Nooit zal ik zijn optreden vergeten in het stadhuis van Amsterdam tijdens een onderhoud met het hoofd beplantingen. Vanuit de afdeling Buiksloot was bij de gemeente het verzoek ingediend om een stuk grond te reserveren voor het inrichten van een bijenpark. Het was begin jaren zestig. Wij werden op het Stadhuis uitgenodigd. Rik Groenveld en de heer Mommers, bijenteeltconsulent waren ter ondersteuning ook aanwezig. Het gesprek verliep stroef en leek een schaakspel. 'Namens hoeveel imkers spreekt u eigenlijk,' werd er gevraagd. 'Twaalf' was het timide antwoord. 'Wat zegt u, 1000m² dure grond voor twaalf imkers?' De grond zakte onder onze voeten weg. De volgende zet was aan Groenveld: 'Hoe groot zijn de stukjes grond van de tuinders?' 'Rond 150m²' was het antwoord. 'Wel, dan is 1000m² grond voor twaalf imkers toch niet teveel gevraagd? Na enig beraad kregen we te horen dat het contract ter ondertekening zou worden toegestuurd. Bijenpark 'De Stertselaar' van de afdeling Buiksloot, nu Waterland, was geboren. Dat optreden was Groenveld ten voeten uit, opkomen voor de belangen van bijenteelt en bijenhouders. Onder zijn leiding ontstonden de nog altijd zeer lezenswaardige Groentjes van de jaren vijftig. Alles bij elkaar reden genoeg om even stil te staan bij het verscheiden van R.P. Groenveld.

Welke nieuwe koers? Een driesprong

Het optreden van Groenveld toen was een duidelijk staaltje belangenbehartiging vanuit een vereniging waaraan we nú, naar het schijnt, minder behoefte hebben. Het individu, u en ik, staat centraal en is

capabel genoeg om zelf te bepalen, beslissen en te doen, al dan niet met behulp van de elektronische snelweg. Daarnaast zien we een voortdurende afname van het aantal leden van imkersorganisaties en ik vraag me af of het een met het ander te maken heeft. Die afname is een slechte zaak. Slecht voor land- en tuinbouw vanwege een tekort aan bestuivingsvolken. Slecht omdat de financiële positie van de verenigingen zwakker wordt en slecht voor alle imkers omdat de belangengroep 'bijenhouders' steeds minder gehoord zal worden. 'Maar fruit- en zaadtelers kunnen toch zelf bijen gaan houden?' Alles kan, maar behalve kunde om het vak uit te oefenen is er een zekere mate van affiniteit nodig voor het bijengebeuren. De factor angst speelt een rol en bijhouden is arbeidsintensief. Ook in het buitenland is sprake van een vergrijzend en afnemend aantal imkers. Opnieuw denk je aan een gemeenschappelijke factor. Verstedelijking en verdwijnen van het platteland is een doorgaand proces. Daarmee verdwijnt ook geschikte ruimte om bijenvolken te plaatsen. De totale woonomgeving zou wel eens een wezenlijke negatieve rol kunnen vormen. Het antwoord daarop is om rond de tafel te gaan zitten met de Afdeling Groen van de gemeente met het verzoek om een bijenpark in te richten. Openbaar groen is een prima voedingsbodem voor bijen en bijenteelt. Ledenverlies, wat is de oorzaak, je bedenkt van alles. 'Zijn imkers wellicht verenigingsmoe?' Open Dagen en andere evenementen zijn springlevend met een groot aantal bezoekers en dat staat haaks op verenigingsmoeheid. Trouwens, wat deden carnica-, zwarte bij- en Buckfastimkers? Ze richtten verenigingen of belangengroeperingen op. Ja, maar dat komt omdat grote verenigingen te log en te duur zijn. De bestaande tussenlaag van regionale vertegenwoordiging moet weg, horizontale communicatie voldoet beter, vandaar dat imkers hun heil zoeken bij iets anders. Dat liet ik me onlangs vertellen door een imker/bestuurder van een grote regionale vereniging. Het is een mening en alle respect daarvoor, maar snijdt dit onderwerp dan aan in een open discussie. Gebruik je belangengroep niet als een schild tegen kritiek uit de vijandige(?) buitenwereld. Gewapend met gezond verstand moeten we de problemen samen aanpakken. Dat was ook de strekking van het artikel van Dick Vunderink in Bijen 7(9): 241 (1998). Bovendien vormt een bestaande bestuursvorm geen drempel voor nieuwkomers, net als het 'wel of niet' bestaan van ene grote imkersorganisatie. Als secretaris van de Terschellinger imkers van de VBBN

ontving ik onlangs een concept-beleidsplan opgesteld door het HB. Uiteraard kwam ook daar het ledenverlies ter sprake en er werden nog veel meer argumenten aangevoerd waarom het een slechte zaak is. Tijdens de discussie werd ook de interessante vraag opgeworpen of we wel moeten doorgaan tegen de stroom in te roeien om het tij te keren. Het gevolg van een dergelijk passief beleid zou o.a. zijn een kleinere maar sterk gemotiveerde groep imkers. Het zijn allemaal losse gedachten over de toekomstige bijenteelt. In dit verband pleit ik voor een derde weg. We gaan de 21ste eeuw in met pragmatisch calculerende imkers. Daarbij past geen 19eeuws gemillimeter zodra quotum of financiële bijdrage voor de organisatie ter sprake komt. Verhoog nu het quotum dat de imkers aan hun vereniging betalen tot een reëel bedrag, zeg f 100,- per jaar. Imkers die daardoor afhaken zou je in de toekomst toch zijn kwijt geraakt. Besteedt de extra inkomsten aan de opbouw van de bijenteelt. Voor niets gaat de zon op en ... lopen bestuurders zich nog steeds het vuur uit de sloffen voor hun, nee, onze vereniging. Hoe lang nog? Genoeg denkstof, aan ons de discussie, want het gaat alle imkers aan.

330

Observatievolk en Plattegrond van het zwermen

Natuurlijk, het is mid-winter en het zwermen vindt nu plaats in Verwegistan. Maar juist daarom hebben we mooi de gelegenheid te proberen theorie en de opgedane praktijk met elkaar in overeenstemming te brengen. Hoe ziet de plattegrond van het zwermen er grofweg uit? Aanzetten van darrenbroed, speeldopjes, zwermcellen, te weinig ruimte, te warme standplaats, speurbijen bij lege bijenwoningen, het vormen van een baard en na het sluiten van de koninginnencellen is het in de middag fide-fide-foetsie. Regel 1: vergeet elke vaste regel in het bijengedrag. Meestal zijn die regels door ons opgesteld omdat het zo lekker makkelijk is. Het observatievolkje aanwezig in onze museumboerderij op Terschelling zwermde om 09.00 uur in de ochtend. Nog steeds is het voor imkers een vraag waar, hoe en wanneer wordt beslist welke bijen met de zwerm vertrekken en welke bijen achterblijven. Zo een belangrijke beslissing waarmee het voortbestaan van twee volken op het spel staat kan nooit een laatste-moment-beslissing zijn. Het is me opgevallen dat zich in het observatievolk een stroperige slinger bijen vormde aan de achterzijde van de drie raten, van boven naar beneden en afgezonderd van het werkende deel, al vele dagen voor het afkomen van een zwerm. Deze hechte slinger bijen

deed denken aan een baard die zich vaak aan de vliegplank vormt. Na het afkomen van de zwerm was de slinger bijen verdwenen en was er nog maar een angstig klein aantal bijen achtergebleven. Door het uitlopende broed trad echter een verbluffend snel herstel op. Voor mij is het een nu een uitgemaakte zaak dat de bijen van de slinger en ook de bijen in een baard aan de vliegplank reservoirbijen zijn die met gevulde honingmaag wachten op het moment van zwermen. Dan zou het zwermen in dit stadium voorkomen kunnen worden door de baard te scheppen, er een (jonge) koningin aan toe te voegen en eventueel doppen breken... De volgende les: zodra er gesloten doppen aanwezig zijn gaat het volk zwermen. Vergeet het onmiddellijk. Afhankelijk van het weer en de aard van het volk kan de zwerm afkomen als er nog maar pas doppen zijn aangezet of, zoals in ons observatievolk, als de eerste koningin rijp is. Er was een duidelijk gekwaak te horen waarop de oude koningin reageerde met tuten. Prachtig was te zien hoe werkbijen voortdurend de door de ongeboorte rijpe koningin gedeeltelijk opengesneden moerdel weer dichtmetselden. Uit wetenschappelijk onderzoek weten we nu dat het afgelopen is met de zwermneiging als de moertjes in de cel niet meer worden beschermd.

Het weer in de maand december

Over de periode 1961-1990 geldt voor december als normaal 39 uren zonneschijn, 75 mm neerslag en een gemiddelde maximumtemperatuur van 5,7 °C. Hoe het weer zich de afgelopen vijf jaren gedroeg leest u in onderstaande tabel af.

Decembermaanden					
Jaar	Zon	(uren)	Neerslag (mm)	Max.temp	(°C)
1993	somber	(26)	zeer nat (153)	zacht	(7,1)
1994	zonnig	(68)	nat (110)	zeer zacht	(8,3)
1995	zonnig	(66)	zeer droog (35)	zeer koud	(1,6)
1996	zonnig	(63)	droog (41)	koud	(3,1)
1997	normaal		normaal	zacht	(7,3)

Geraadpleegd

Groenveld, R.P. Het grote bijenboek. De vreugden van het imkeren: pag. 11
 Vunderink, D., 'Uit de PC van de voorzitter', BIJEN 7(9): 241 (1998)